

10 ROKOV ÚSŽZ

ÚRAD
PRE SLOVÁKOV
ŽIJÚCICH
V ZAHRAŇIČÍ

Obsah

Rudolf Dilong: Chalúpka rodná.....	3
Príhovor Jána Varša, predsedu ÚSZZ	4
ÚSZZ sa predstavuje	6
Dotácie	9
10 rokov činnosti ÚSZZ a podpora slovenskosti.....	10
Krajanské FOTO-DOTYKY 2006 – 2015.....	14
ÚSZZ a kľúčové podujatia krajanov na Slovensku.....	24
10 z krajanskej abecedy.....	30
Výnimoční a úspešní Slováci vo svete.....	36
Dobrý nápad, Slovensko	38
Ján Smrek: Spev o domove.....	39

Fotografie na obale bulletinu (smerom zľava):

Folklórne súbory zo zámoria a západnej Európy na Krajanskej nedeli počas Podpolianskych folklórnych slávností v Detve.

Predseda ÚSZZ Ján Varšo v Slovenskom Komlóši s predsedníčkou Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbetou Hollerovou Račkovou.

Vítanie chlebom a soľou v Kovačici.

Žiaci s učiteľkou slovenčiny p. Zetochovou v Teoretickom lýceu Jozefa Kozáčka v rumunskom Bodonoši.

Margita Gattha zo Sýrie a Dušan Daučík zo Švédska na prijatí krajanov prezidentom SR Ivanom Gašparovičom počas Stálej konferencie 2012 v Bratislave.

Informačný bulletin ÚSZZ 2016

Autorsky a redakčne zostavil Ľudo Pomichal

Dizajn a tlač: Creativ line, s.r.o.

Copyright ÚSZZ 2016

RUDOLF DILONG: Chalúpka rodná

*Chalúpka rodná, drahá,
v srdci ťa ukrývam,
niet okrem teba blaha,
kde sa len podívam,
niet teploty, niet kvetov
ni spievajúcich krás,
dosť mi už piesní svetov,
dosť búrok týchto čias,
dosť letu divých húsok,
vyhnaných nevôľou!
Chce sa mi dýchať kúsok
chalúvky pod hoľou.*

*Chce sa mi vidieť strechy,
dedinku predrahú,
nepadnem bez útechy
pred domom na prahu,
dolinka s cintorínom,
dáš mi mak pokoja,
otcovia hľadia k synom,
čo prídu ako ja,
raz k svojim mŕtvym Božím
na slávnosť hodovnú.
Prach kostí svojich zložím
ku prachu dedovmu.*

*Ale prv chcem si zahriať
to srdce boľavé,
tam kolo našich záhrad
list šumí v diaľave,
v chalúpke pod horami
nehasne lampy kmit
a kto je plný snami,
pamätá jari svit,
ešte si cestu značí,
vetrík ju ovieva...
Ešte si pri Machnáči
na vršku zaspieva.*

Využiť doterajšie skúsenosti na posilňovanie národného povedomia a jednoty krajanov

JUDr. Ján Varšo, CSc.
Predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Vážení krajanovia,

Slováci opúšťali slovenskú domovinu pred storočiami, desaťročiami a odchádzajú do zahraničia aj dnes vo viere a presvedčení, že v novom svete sa im podarí naplniť očakávania a nádeje, ktoré motivovali dobrovoľnú alebo vynútenú cestu do neznáma. Dnes sú začlenení a integrujú sa do spoločenských štátov, ktoré sa stali ich novými či dočasnými domovmi a, chtiac-nechtiac, v nich reprezentujú vlast svojich predkov. Krajania tak ostávajú prepojení so Slovenskom putom, ktoré ich prirodzeným spôsobom spája s rodnou hrudou a tvorí im základy bez ohľadu na dôvody a motívy ich odchodu do zahraničia.

Slovenská republika od svojho vzniku 1. januára 1993 kultivovala svoje vzťahy k rodákovi a krajanovi v zahraničí. Našlo to svoj odraz aj v novele Ústavy Slovenskej republiky z roku 2001, ktorej článok 7a zakotvuje podporu národného povedomia a kultúrnej identity Slovákov žijúcich v zahraničí, podporu inštitúcií zriadených na dosiahnutie tohto účelu a udržiavanie dobrých vzťahov s materskou krajinou. Národná rada Slovenskej republiky následne prijala zákon č. 474/2005 o Slovákoch žijúcich v zahraničí, v ktorom definuje uplatňovanie tohto ústavného rámca na oblasť kultúry, vzdelávania, vedy a výskumu, informatiky a médií.

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorý bol zriadený týmto zákonom, od začiatku svojho pôsobenia v roku 2006, využíva pozitívne skúsenosti svojich predchodcov pri naplňovaní očakávaní slovenského zákonodarcu vo vzťahu ku krajanom. Prioritou ostáva podpora aktivít, ktoré posilňujú jednotu a celistvosť slovenských komunít v rôznych kútoch sveta s cieľom dôstojne reprezentovať slovenskosť v domovskej krajine na pýchu našej vlasti a v samotnom záujme aj pre potešenie krajských komunít.

Stála konferencia, fórum slovensko-slovenského dialógu organizované v dvojročných cykloch, vyhodnocuje stav naplňovania ústavného a zákonného rámca uplatňovania štátnej politiky vo vzťahu ku krajanom z pohľadu prostriedkov, ktoré Slovenská republika poskytuje od svojich daňových poplatníkov. Preto je dôležité, aby sa krajské priority vo svete diskutovali, definovali, legitimizovali a realizovali na čo najširšom základe a pre čo najširší okruh krajanov v súlade s ustanoveniami základného zákona štátu.

Národné povedomie sa s človekom rodí a nepredstavuje kúpno-predajný tovar. Formuje sa v rodine prvými osloveniami detí, utužuje sa v škole výučbou i výchovou v materinskom jazyku a dotvára i prezentuje sa v rôznych umeleckých, ľudových, náboženských a iných formách prejavu, aby sa napokon v dospelosti rozvinulo a preklápalo odovzdávaním národných hodnôt ďalším generáciám. Prameň národného povedomia a rodnej krvi sa hlási generácie bez ohľadu na zemepisnú vzdialenosť od rodného ohniska. Slovenská republika v súčinnosti s kľúčovými organizáciami krajanov vytvára zemepisne i žánrovo podmienený mechanizmus, ktorý tento proces umožňuje.

Takýto formát prispieva k efektívnejšiemu prejavovaniu impulzov zo strany našich krajanov voči príslušným orgánom ich domovských štátov a krajín ich pobytu a tiež vo vzťahu k Slovenskej republike. Ľudský faktor je dominantný pri udržiavaní, organizovaní a rozvíjaní krajského života vo svete. Preto treba oceniť prácu tých, ktorí v dnešnom hektickom svete nachádzajú čas a vôľu, aby sa podieľali na udržiavaní slovenskosti v krajských komunitách vo svete v školách či vzdelávacích centrách, v kultúrno-umeleckých ustanovniach, kostoloch, médiách alebo kdekoľvek inde.

Milí krajanovia,

pri stretnutiach s krajanmi v zahraničí citlivo vnímame aj nastoľovanie otázok, ktoré sice priamo nespádajú do oblasti „národného povedomia a kultúrnej identity“ Slovákov žijúcich v zahraničí, ale dopadajú na život našich krajanov, resp. občanov, najmä v oblasti vzdelávania, štátoobčianskej a pod. V komunikácii s orgánmi krajanov a v spolupráci s kompetentnými orgánmi Slovenskej republiky na rôznej úrovni úrad rieši tieto praktické otázky v dimenziách ústavného a legislatívneho rámca SR vrátane európskeho práva. V tomto kontexte chcem oceniť podporu a pomoc, ktorú krajanom poskytujú slovenské diplomatické a konzulárne úrady i honorárne konzuláty v zahraničí a tiež príslušné vnútroštátne orgány Slovenskej republiky, najmä Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstva kultúry SR, Ministerstva vnútra SR a Ministerstva financií SR.

Verím, že v rámci pôsobnosti ÚŠZZ, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, ako aj práve formovanej Rady vlády SR pre krajské otázky sa bude dať ešte účinnejšie koordinovať aktivity vo vzťahu ku krajanom v rámci posilňovania vzájomnej prospešnej slovensko-slovenskej spolupráce na národnom poli. Nemožno zabúdať ani na podiel samosprávnych krajov, miest a obcí, škôl, kultúrnych inštitúcií, ktoré majú nadviazanú partnerskú spoluprácu s regiónmi, mestami, obcami, školami, kultúrnymi inštitúciami v zahraničí na krajskom základe. V zahraničí patrí osobitné poďakovanie náboženským, charitatívnym a ďalším inštitúciám, podnikateľom a všetkým tým, ktorí sa nejakým spôsobom spolupodieľajú na udržiavaní a prezentovaní slovenského jazyka, náboženstva, tradícií a zvykov v krajinách ich pôsobnosti.

Som presvedčený, že napriek prirodzene rozmanitým názorovým a ideovým prúdov v rámci krajských komunít, každá Slovenka a každý Slovák v zahraničí individuálne a všetci dohromady vyvineme úsilie na posilnenie zveľaďovania spolupatričnosti k národnému povedomiu Slovákov žijúcich v zahraničí. Slovenská republika bude, v súlade s koncepciou štátnej politiky na roky 2016 – 2020, naďalej upevňovať a skvalitňovať vzťahy so Slováckmi žijúcimi v zahraničí na tomto základe.

Aj Stála konferencia Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2016, ktorej témou je desaťročné uplatňovanie zákona o Slovákoch žijúcich v zahraničí, či chceme alebo nie, nemôže neupriamiť pozornosť na znižovanie počtu Slovákov hlásiacich sa k slovenskému pôvodu, znižovanie počtu žiakov hlásiacich sa do slovenských škôl a vzdelávacích centier, generálny problém pri preberaní štátnej mladou generáciou a pod., keď chceme, aby sme zachovali a zveľadili dedovinu slovenskosti v zahraničí.

Ján Varšo
predseda Úradu pre Slovákov
žijúcich v zahraničí

ÚSZZ SA PREDSTAVUJE

„Dnes niet rozdvojených slovenských dejín – vo vlasti i v zahraničí, sú len jedny slovenské dejiny, ako je jeden slovenský národ. Vytvárajú ich oba slovenské svety.“

Imrich Kružliak

Detviensky rodák, tešiacy sa v Nemecku úctyhodnému veku (nar. 8. 12. 1914), zreteľne zadefinoval historický i súčasný kontext vzťahov a súžitia Slovákov roztrúsených, avšak nestratených po všetkých kontinentoch, opatrujúcich a zveľaďujúcich si vzťah s domovinou ich predkov či ich vlasťou. Nadčasová hodnotová myšlienka Imricha Kružliaka, rešpektovaného barda krajanov, jedného z najuznávanejších letopiscov slovenského vystahovalectva a emigrácie 20. storočia, publicistu, historika a básnika, je iba vylúpnutým kamienkom z mozaiky života generácií Slovákov mimo svojej domoviny.

Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslav Lajčák a Ján Varšo, predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Kto sú naši krajanovia? Prečo a čím nás s nimi spája fenomén slovenskosti? Ako definuje zákon Slováka žijúceho v zahraničí? Ako je nastavená politika SR vo vzťahu ku krajanom a ako ju napĺňa Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí?

Slovenská republika uzákonila v hlave I., článok 7a ústavného zákona č. 460/1992 Zb. – v Ústave Slovenskej republiky podporu Slovákov žijúcich v zahraničí ako svoju ústavnú povinnosť: „Slovenská republika podporuje národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, podporuje ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou.“ Podľa zákona č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene

a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 1. januára 2006, Slovák žijúci v zahraničí je osoba, ktorá nemá trvalý pobyt na území Slovenskej republiky. Pod tento pojem patria: **osoby, ktoré žijú v zahraničí, nemajú štátne občianstvo Slovenskej republiky, majú štátne občianstvo cudzieho štátu, prípadne sú osobami bez štátneho občianstva, hlásia sa však k slovenskej národnosti a majú záujem a zásluhy na rozširovaní alebo udržiavaní slovenskej národnosti v zahraničí.** Sú to však aj osoby, ktoré sa hlásia k slovenskej národnosti po svojich príbuzných v priamom rade. Podľa platnej právnej úpravy možno týmto osobám na základe žiadosti priznať postavenie Slováka žijúceho v zahraničí a vydať im osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí. Okrem uvedených osôb však v zahraničí žijú dlhodobo, prípadne trvalo aj osoby, ktoré majú štátne občianstvo SR a takisto sú Slovákmi žijúcimi v zahraničí. V tomto prípade ide o slovenských štátnych občanov, na ktorých sa vzťahujú všetky všeobecne záväzné právne predpisy SR a z nich vyplývajúce práva a povinnosti voči SR. Podľa platného zákona č. 474/2005 Z. z. ide tiež o Slovákov žijúcich v zahraničí, pokiaľ sa neprihlásia k trvalému pobytu v SR.

POSLANIE A ČINNOSŤ ÚSZZ, PODPORA KRAJANOV

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSZZ) vznikol 1. januára 2006 na základe § 4 zákona č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Úrad je orgánom štátnej správy, je rozpočtovou organizáciou, ktorá v zmysle kompetenčného zákona od 1. októbra 2012 je začlenená do pôsobnosti a napojená na rozpočet Ministerstva zahraničných vecí

Imrich Kružliak, ikonická osobnosť krajského sveta, počas Stálej konferencie 2007 v Bratislave s historicky prvou predsedníčkou ÚSZZ Vilmou Prívarovou.

a európskych záležitostí Slovenskej republiky. Úrad riadi a za jeho činnosť zodpovedá predseda, ktorého vymenúva a odvoláva vláda SR. Úrad riadi a za jeho činnosť zodpovedá predseda, ktorého vymenúva a odvoláva vláda SR. Predsedom ÚSZZ od 1. októbra 2015 je Ján Varšo. ÚSZZ od jeho vzniku viedli postupne Vilma Prívarová (2006 – 2010), Milan Vetrák (2011 – 2012) a Igor Furdík (2012 – 2015). Úrad v čase svojho vzniku prevzal z viacerých ministerstiev kompetencie, ktoré boli rozptýlené v rôznych orgánoch štátnej správy. Vytvorenie efektívnejšieho systému a zlúčenie zložiek do jednej inštitúcie požadovali predovšetkým krajanovia, ktorí deklarovali, že na Slovensku chcú mať „jednu adresu, jeden dom“, na ktorý by sa mohli obracať v svojich záležitostiach.

HLAVNÉ KOMPETENCIE ÚSZZ VYPLÝVAJÚCE ZO ZÁKONA

Úrad:

- je koordinačným a výkonným orgánom, ktorý zabezpečuje proces tvorby štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí a výkon štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na základe zákona, alebo ak ho tým poverí vláda,
- v spolupráci s inými orgánmi verejnej moci, fyzickými osobami alebo právnickými osobami zabezpečuje realizáciu opatrení zameraných na podporu Slovákov žijúcich v zahraničí,
- v spolupráci s ostatnými orgánmi štátnej správy vypracúva návrhy koncepcií na podporu Slovákov žijúcich v zahraničí a predkladá ich na rokovanie vlády,
- koordinuje a zabezpečuje v rámci štátneho informačného systému dokumentačnú činnosť o Slovákoch žijúcich v zahraničí, podporuje a spolupracuje pri zhromažďovaní, ochrane, vedeckom a odbornom zhodnocovaní hmotných a duchovných dokumentov so zameraním na Slovákov žijúcich v zahraničí a zabezpečuje sprostredkovanie informácií o dianí na Slovensku pre Slovákov žijúcich v zahraničí,
- spolupracuje pri výkone svojej pôsobnosti s organizáciami združujúcimi Slovákov žijúcich v zahraničí, ako aj so Slovákmi žijúcimi v zahraničí a udržiava s nimi vzájomné styky,
- spolupracuje a udržiava kontakty s obdobnými orgánmi iných štátov, zabezpečujúcimi starostlivosť o vlastných krajanov žijúcich v zahraničí,
- rozhoduje v konaní o vydaní osvedčenia,
- vedie evidenciu osvedčení,
- rozhoduje o poskytnutí dotácie,
- plní iné úlohy vo veciach týkajúcich sa Slovákov žijúcich v zahraničí.

Jednou z kľúčových úloh ÚSZZ je poskytovanie dotácií na podporu aktivít Slovákov žijúcich v zahraničí. Štátna podpora krajanov je zameraná na oblasti vzdelávania, vedy a výskumu, kultúry,

informačnú oblasť a oblasť médií. Žiadosti o dotácie môže predkladať fyzická i právnická osoba. (Podrobnejšie na str. ??.) Ďalšou kompetenciou ÚSZZ je vydávanie osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí. Osvedčenie oprávňuje Slováka žijúceho v zahraničí uplatňovať si na území Slovenskej republiky isté práva, pričom zo zákona mu vydaním osvedčenia vyplývajú aj isté povinnosti. (Podrobnejšie na str. ??) Úrad spolupracuje s krajauskými spolkami a organizáciami v zahraničí s prihladnutím na ich špecifické potreby vyplývajúce zo situácie v ich domovských krajinách. ÚSZZ v tejto súvislosti predkladá vláde SR návrhy na uvoľnenie mimoriadnych finančných prostriedkov hlavne na väčšie investičné projekty Slovákov v zahraničí s cieľom revitalizovať slovenské menšiny a komunity v zahraničí, pričom sa úrad podieľa na ich administratívnej realizácii.

Úrad vypracoval Koncepciu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí do roku 2015, v rámci ktorej sú špecifikované ďalšie úlohy inštitúcie vo vzťahu ku krajanom, ktoré ÚSZZ realizuje vo svojej kompetencii alebo v spolupráci s ďalšími ústrednými orgánmi štátnej správy. Úrad vytvoril novú Koncepciu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na roky 2016 – 2020. Každoročne ÚSZZ predkladá na rokovanie vlády SR a Národnej rady SR Správu o štátnej politike SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí za predchádzajúci rok a návrh na nasledujúci rok. Každé dva roky ÚSZZ zvoláva Stálu konferenciu Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí za účasti okolo 80 – 100 predstaviteľov najvýznamnejších krajauských organizácií z celého sveta a významných slovenských osobností žijúcich v zahraničí. Na konferencii sa prerokávajú vopred stanovené témy súvisiace so skvalitnením štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí.

Účastníci Stálej konferencie Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2012.

ÚSZZ organizuje priebežne pre krajanov rôzne odborné semináre a vzdelávacie aktivity. V rámci prezentácie života a kultúry našich krajanov na Slovensku ÚSZZ každoročne organizuje alebo sa podieľa na organizovaní významných kultúrnych, folklórnych, vzdelávaco-poznávacích a spoločenských podujatí, podporuje súťaže, do ktorých sa zapájajú mladí krajanovia, realizuje prezentácie nových knižných titulov krajanov, výstavy výtvarných diel a pod. (Podrobnejšie na str. ?? – ??.)

Nové Stredisko pilíšských Slovákov, ktoré 2. októbra 2012 otvorili v Mlynkoch neďaleko Budapešti premiéri SR a Maďarska Robert Fico a Viktor Orbán, patrilo k najvýznamnejším investičným projektom ÚSZZ vo vzťahu ku krajanom v zahraničí.

Pri výkone právomocí ÚSZZ spolupracuje s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVaEZ SR), so zastupiteľskými úradmi SR v zahraničí, so slovenskými inštitútmi a honorárnymi konzulátmi. Pre MZVaEZ SR úrad spracováva aktuálne podklady k zahraničným návštevám a cestám významných predstaviteľov SR v zahraničí. ÚSZZ vyvíja aktivity aj v oblasti školstva a vzdelávania Slovákov žijúcich v zahraničí a s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR spolupracuje pri udeľovaní štipendií vlády SR, organizovaní letných škôl a táborov pre krajanov. ÚSZZ spolupracuje s Kanceláriou prezidenta SR, s relevantnými ministerstvami, mestami a obcami Slovenska, s občianskymi združeniami a ďalšími inštitúciami so zámerom naplňať štátnu politiku SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí a s cieľom podporovať národnú, kultúrnu a jazykovú identitu našich krajanov.

OSVEDČENIE SLOVÁKA ŽIJÚCEHO V ZAHRAŇIČÍ

Zákonom č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov je okrem iných pôsobností úradu upravené aj rozhodovanie v konaní o vydaní osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí. Konanie, ktoré sa začína na základe prijatia žiadosti o vydanie osvedčenia, podáva žiadateľ na úrade alebo v zahraničí na zastupiteľskom úrade, alebo na konzulárnom úrade SR v štáte pobytu žiadateľa. Vykonávanie tejto činnosti prešlo na úrad z MZVaEZ SR, ktoré do 31. decembra 2005 rozhodovalo v konaní o priznaní postavenia zahraničného Slováka vydaním preukazu zahraničného Slováka. Preukaz sa považuje za osvedčenie, s rovnakými právami a povinnosťami, s platnosťou na dobu neurčitú.

Úrad koná v žiadosti o vydanie osvedčenia v správnom konaní až po vydaní osvedčenia žiadateľovi za predpokladu splnenia podmienok ustanovených v § 7 zákona č. 474/2005 Z. z., a to v lehote do 60 dní odo dňa doručenia žiadosti. ÚSZZ je povinný zistiť presne a úplne skutočný stav vecí a za tým účelom si obstaráť potrebné podklady na rozhodnutie. Pritom nie je viazaný len návrhom žiadateľa. V prípade, ak žiadateľ k žiadosti nedoloží zákonom ustanovené doklady, úrad správne konanie v jeho žiadosti preruší a vyzve žiadateľa na doplnenie žiadosti o príslušné doklady. Rovnako koná ÚSZZ aj v prípadoch zmeny osobných údajov žiadateľa, zápisu dieťaťa do osvedčenia, v prípadoch straty, poškodenia alebo odcudzenia predtým vydaného osvedčenia. Žiadateľ môže vydané osvedčenie prevziať osobne na úrade, alebo v zahraničí na zastupiteľskom úrade, alebo na konzulárnom úrade Slovenskej republiky v štáte pobytu žiadateľa.

Vydaným osvedčením nadobúda jeho držiteľ postavenie Slováka žijúceho v zahraničí. Podľa zákona č. 474/2005 Z. z., ako aj podľa osobitných zákonov platných v Slovenskej republike, vznikajú držiteľovi osvedčenia práva a povinnosti, ak je to v nich explicitne ustanovené – predovšetkým v pobytovej a pracovnej oblasti, ako aj pri udelení štátneho občianstva Slovenskej republiky. Osvedčenie spolu s platným cestovným dokladom alebo platným dokladom o totožnosti, slúži jeho držiteľovi na preukázanie postavenia Slováka žijúceho v zahraničí. Úrad vedie o žiadateľoch a o vydaných osvedčeniach evidenciu. Rovnako archivuje aj všetky podané žiadosti a žiadateľom doložené doklady vrátane žiadostí, v ktorých konalo Ministerstvo zahraničných vecí SR do 31. decembra 2005. Úrad ubezpečuje žiadateľov, že každú predloženú žiadosť vníma ako originál. Ku každej preto pristupuje citlivo a svedomito, vždy transparentne a s vedomím, že za každou žiadosťou je jedinečný ľudský príbeh a osud (Podrobnejšie informácie na www.uszz.sk).

DOTÁCIE

FINANČNÁ PODPORA KRAJANOV A DOTAČNÝ SYSTÉM ÚSZZ

Jednou z kľúčových úloh ÚSZZ vo vzťahu ku krajanom je poskytovanie finančných dotácií na podporu aktivít spolkov, organizácií, inštitúcií i fyzických osôb Slovákov žijúcich v zahraničí. Štátna podpora krajanom je v zmysle platného zákona zameraná na štyri hlavné oblasti:

- 1./ oblasť vzdelávania, vedy a výskumu,
- 2./ oblasť kultúry,
- 3./ informačnú oblasť,
- 4./ oblasť médií.

Všetky oblasti napomáhajú upevňovaniu slovenského národného povedomia, podporujú rozvíjanie slovenského jazyka, zachovanie kultúrneho a duchovného dedičstva, vytváranie podmienok na kultúrny, intelektuálny a vzdelanostný rozvoj slovenských národnostných menšín v štátoch strednej a juhovýchodnej Európy a slovenských komunít v krajinách západnej Európy a v zámorí. Žiadosti o dotácie môže predkladať fyzická i právnická osoba. O dotácie je v prostredí slovenského zahraničia veľký záujem, pričom predložené žiadosti o dotáciu vo finančnom vyjadrení niekoľkonásobne prevyšujú možnosti Slovenskej republiky. Podporenie jednotlivých žiadostí o dotácie posudzuje odborná grantová komisia a dotácie schvaľuje predseda ÚSZZ.

Finančné prostriedky v rámci grantového systému ÚSZZ sa využívajú na krytie investičných zámerov našich krajanov, na edičnú činnosť, vydávanie krajauských novín a časopisov, na prezentáciu kultúry Slovákov v zahraničí, na podporu vzdelávacích projektov,

na vedecké účely a výskumnú prácu v rámci skúmania histórie a identity Slovákov v zahraničí, letné tábory a pobyty krajauskej mládeže na Slovensku, na podporu činnosti slovenských pedagógov v zahraničí, konferencie, semináre v zahraničí, na nákup slovenských kníh a pomôcok pre slovenské školy a knižnice v zahraničí, na podporu domov slovenskej kultúry v zahraničí, atď.

Analýza podaných žiadostí na projekty od začiatku činnosti ÚSZZ do konca roku 2015 plne potvrdila, že oblasť kultúry je trvalým a základným fenoménom uchovávaní a rozvoja národnej a jazykovej identity. Žiadosti krajauských organizácií o podporu projektov z oblasti kultúry (za predpokladu, že aj mediálna a informačná oblasť sú súčasťou segmentu kultúry) tvorili napríklad v rokoch 2010 – 2015 až 83 percent!

Od svojho vzniku v roku 2006 ÚSZZ počas svojej 10-ročnej komunikácie s krajanmi podporil v rámci svojho grantového systému takmer 4000 projektov našich krajanov v 38 krajinách sveta. Neodmysliteľným tmelom v potvrdzovaní nedeliteľnosti, jazykovej, kultúrnej, duchovnej a emotívnej spolunáležitosti, je slovenskosť. V účinnosti skutkov má hmatateľné poslanstvo, hoci v nás pretrvávajú predovšetkým skrze stav duše. V jej záhyboch je založený cit, zhodnocujúci všetko, čím Slovákov, hoc vo svete roztrúsených, nikdy však nestratených, pozitívne ovplyvňuje. Slovenskosť nás posilňuje v pohyboch jednoliateho národa schopného merať sa a ako rovný s rovným aj s oveľa väčšími národmi všetkých kontinentov.

Pascal Janovjak, syn Slováka a Francúzky, prezentoval svoj román Neviditeľný na veľtrhu Bibliotéka v roku 2011 v Bratislave.

Moderný umelecký prejav fotografie z tvorivej dielne mladých vojvodinských Slovákov v Báčskom Petrovci.

Polesňaci chutia i veselia: Slováci v Chorvátsku oživujú tradície aj vďaka folkloristickej omladine v Markovci-Našickom.

10 ROKOV ČINNOSTI ÚŠŽŽ

ADRESA, KTORÁ SPÁJA KRAJANSKÝ SVET S DOMOVINOU

Krajanské pohyby vo svete a ich odozvu v dialógu so Slovenskom od 1. 1. 2006 formuje, podporuje a všestranne rozvíja Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. V roku 2016 si ÚŠŽŽ pripomína 10. výročie zrodu a spolupráce so spolkami, organizáciami a inštitúciami Slovákov žijúcich v zahraničí, v súčinnosti s ktorými vykonáva štátnu politiku vo vzťahu ku krajanom vo viac ako 50 štátoch sveta.

Slovenské menšiny a krajanské komunity vznikajúce od 18. storočia v historických etapách sťahovania sa v rámci územia jedného štátneho celku (Rakúsko-Uhorsko), ekonomicko-politických a občianskych aspektov vysťahovalectva a emigrácie od konca 19. storočia až do roku 1989 (Rakúsko-uhorská monarchia, ČSR, ČSSR) a v rámci globalizačného procesu v podmienkach Slovenskej republiky sa formujúcich v sociálno-ekonomickej, pracovnej, vzdelanostnej a rodinnej migrácie, tvoria neoddeliteľnú súčasť slovenského národa. V rôznom období sa v rozmanitom tóne prejavovala spolupatričnosť Slovákov zo zahraničia k domovine predkov. Od vzniku samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993 nadobúda ich vzťah k materskej krajine novú kvalitu i dimenziu.

▲ Na stretnutí krajanov s prezidentom SR Ivanom Gašparovičom v roku 2012 zavládla atmosféra bezprostrednosti.

▲ Slovák z Maďarska Ján Fuzik v rozhovore s Milošom Klátikom, generálnym biskupom ECAV na Slovensku.

▲ Dišputy o knihe: Peter Prochádka, podpredseda ÚŠŽŽ a Vladimír Valentík, riaditeľ SVC v Báčskom Petrovci.

ZODPOVEDNOSŤ, STAROSTLIVOSŤ, ÚSTRETOVOŠŤ

ÚŠŽŽ od svojho zriadenia bol zo zákona poverený tvorbou, koordináciou a výkonom štátnej starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí. V roku 2008 vláda schválila a NR SR prijala prvú Konceptiu štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na roky 2010 – 2015, ktorá o. i. stanovila periodicitu konania Stálej konferencie SR a Slováci žijúci v zahraničí na každý druhý rok. V rámci prvej Stálej konferencie 2002 bolo krajanmi konštituované Svetové združenie Slovákov v zahraničí (SZSZ), ktoré až do dnešných dní zastrešuje kľúčové a reprezentatívne krajanské organizácie a osobnosti z celého sveta. Stále konferencie sa od zrodu ÚŠŽŽ organizujú úradom v Bratislave, uskutočnili sa v rokoch 2006, 2008, 2010, 2012 a 2014. Stála konferencia SR a Slováci žijúci v zahraničí 2016 je historicky v poradí už ôsmou.

ÚŠŽŽ pri plnení zámerov štátnej politiky spolupracuje s organizáciami, predstaviteľmi a osobnosťami slovenských komunit v západnej Európe a v zámorí, s národnostnými menšinami v strednej a východnej Európe, ako aj so Svetovým združením Slovákov v zahraničí, s ktorým v októbri 2015 podpísal Memorandum o spolupráci medzi ÚŠŽŽ a SZSZ. ÚŠŽŽ vykonával politiku vo vzťahu ku krajanom v zmysle Konceptie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na roky 2010 – 2015. Po jej naplnení a následnej analýze úrad vypracoval novú Konceptiu na roky 2016 – 2020, ktorú vláda SR schválila 21. októbra 2015. Konceptia napĺňa zásadný záväzok SR podporovať slovenské

národnostné menšiny a slovenské komunity v ich úsilí o udržanie a rozvoj jazykovej, kultúrnej a národnej identity. Úspešné plnenie koncepcie je podmienené aj aktívnou spolupracou krajanov a ich zapojením do činnosti organizácií a spolkov v súlade so záujmami SR.

Úlohy, ciele a zámery štátnej politiky SR vo vzťahu ku krajanom nekonkurujú požiadavke lojálnosti a spoločenskej integrácie členov krajanských komunit a slovenských národnostných menšín, pokiaľ je dodržiavaná zásada ochrany ich práv a rešpektovanie rôznorodosti v krajine, v ktorej žijú. Efektívnosť a účinnosť štátnej politiky závisí aj od politických, ekonomických, legislatívnych a spoločensko-kultúrnych podmienok štátov, v ktorých krajanovia žijú a takisto od dodržiavania príslušných medzinárodnoprávných noriem a usmernení. V prípade slovenských národnostných menšín v strednej a východnej Európe zohrávajú významnú úlohu osobitosti miestnej a regionálnej samosprávy (existencia vlastných zastupiteľských orgánov), osobitosti a špecifiká systému školstva, regionálne demografické podmienky, pôsobenie slovenských cirkví a pod.

Slovenské komunity v západnej Európe a v zámorí majú vytvorené štandardné podmienky pre spolkovú činnosť a aktivity súvisiace s uspokojovaním potrieb ich kultúrneho a duchovného života, na ktorom sa významne podieľajú aj misie a farnosti. V tejto oblasti narastajú potreby v dôsledku silnejúcej migrácie Slovákov do západnej Európy. Ide najmä o oblasť vzdelávania detí a informovanosť. Špecifikom komunit v týchto štátoch je, že nemajú status národnostných menšín, z čoho potom vyplýva aj iná forma prístupu domovských štátov k ich potrebám.

▲ V prítomnosti Miroslava Lajčáka, šéfa rezortu zahraničia SR, v máji 2013 v Kovačici ožil Dom Martina Jonáša, legendy inšitného kumštu.

Pozitívny význam má skutočnosť, že agenda krajanov je v kompetencii MZVaEZ SR, čo vytvára priaznivé podmienky pre výkon štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí aj na medzinárodnej úrovni.

PODPORA KRAJANOV: MORÁLNA AJ FINANČNÁ

ÚŠŽŽ vo svojej mnohostrannej pomoci krajanom zohľadňuje okrem materiálneho aspektu aj apel morálnej podpory. Etický prístup v komunikácii pracovníkov úradu s predstaviteľmi krajanských organizácií i fyzickými osobami – Slovámi žijúcimi v zahraničí je nastavený tak, aby sa v praxi naplňal étos, ktorým sa ÚŠŽŽ riadi – rovnosť vnímania a prístupu vo vzťahu ku všetkým krajanom.

Okrem kľúčových úloh, aktivít a riešení, ktoré ÚŠŽŽ vo vzťahu ku krajanom vykonáva (agenda dotačného systému, rozhodovanie v konaní o vydaní osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí), finančne a politicky podporuje vytváranie podmienok krajanom vrátane nadobúdania dôstojných multifunkčných priestorov pre činnosť krajanských organizácií. Z najvýznamnejších investičných projektov úrad finančne podporil zriadenie Slovenského kultúrneho centra v Našiciach v Chorvátsku, v spolupráci s vládou SR podporil stavbu nového Slovenského domu v Mlynkoch v Maďarsku, prispel Spolku Slovákov v Poľsku na zriadenie Centra slovenskej kultúry v Novej Belej. Spolupodieľal sa s českou stranou na podpore rekonštrukcie objektu pre Sídlo Slovenského domu v Prahe. SR prostredníctvom ÚŠŽŽ financovala rekonštrukciu budovy slovenskej školy v Užhorode na Ukrajine, podporila zriadenie pamätného Domu Martina Jonáša v Kovačici v Srbsku a rekonštrukciu budovy Slovenského gymnázia v Báčskom Petrovci.

Ku kultúrnemu bohatstvu vojvodinských Slovákov v Srbsku patrí dielo insitnej maliarky Zuzana Chalupovej.

Nová generácia Slovákov v Dubline sa úspešne prezentuje v Írsku aj vďaka Folklórnemu súboru Ostroha.

Významným vkladom do krajanskej pokladnice sú aj médiá: noviny Kanadský Slovák v šate jubilanta.

Osobitnú starostlivosť ÚŠZZ venuje aj uchovávaniu nehmotného a hmotného kultúrneho dedičstva krajanov ako súčasti celej slovenskej kultúry. Úrad sa významne napr. pričínal o otvorenie expozície Múzea Martina Jonáša v Kovačici, ako aj o zviditeľňovanie a posilňovanie historických duchovných centier (odhalenie súsošia sv. Cyrila a Metoda v Zalavári v Maďarsku, pamätnej tabule sv. Metodovi v Elwangene v Rakúsku a pod.)

Trvalou súčasťou výkonu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí realizovanou v gescii ÚŠZZ je aj prezentácia krajanov na Slovensku a vzájomná spolupráca. Úrad zabezpečoval počas uplynulých 10 rokov systematicky informovanosť o živote krajanov a integráciu ich kultúry do kontextu podujatí a kultúry na Slovensku. Posilňovala sa spolupatričnosť, vzájomnosť a rozvíjali sa spoločné hodnoty jazykovej a kultúrnej identity. ÚŠZZ a jeho súčinnosť s krajanskými organizáciami a inštitúciami, ako aj ich prepojenosť na kultúrne inštitúty na Slovensku tým vytvára priaznivé podmienky na prejavenie sa a zároveň aj identifikovanie sa Slovákov žijúcich v zahraničí so svojou bývalou vlasťou či domovinou ich predkov. Vďaka týmto aktivitám sa vytvára priaznivé vedomie a praktická synergie pri vytváraní spoločných kultúrno-duchovných hodnôt podčiarkujúcich jednotnosť a nedeliteľnosť slovenského národa.

RADA VLÁDY SR PRE KRAJANSKÉ OTÁZKY

Starostlivosť o Slovákov žijúcich v zahraničí bude náplňou práce nového medzirezortného orgánu - Rady vlády SR pre krajanské otázky. Jej vznik odsúhlasili ministri na zasadnutí vlády SR 21. septembra 2016. Zriadenie stáleho poradného a koordinačného orgánu vlády navrhol minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslav Lajčák a predseda ÚŠZZ Ján Varšo. Jej vznik si vyžiadalo plnenie úloh na úseku starostlivosti o krajanov.

Rada bude mať na starosti strategické usmerňovanie výkonu štátnej politiky v tejto oblasti. Podľa štatútu by sa tak malo dosiahnuť synergické riešenie krajanských záležitostí s vecne príslušnými ústrednými orgánmi štátnej správy a ostatnými orgánmi štátnej správy. Rada napomôže aj pri efektívnej implementácii Koncepcie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí do roku 2020. Na čele rady bude šéf rezortu zahraničia, jej členmi budú štátni tajomníci ministerstva zahraničných vecí, ministerstva školstva, ministerstva kultúry, ministerstva vnútra a ministerstva financií. Rada bude mať tajomníka a sekretariát. Rokovať bude dva razy za rok alebo podľa potreby.

SLOVENSKÁ STOPA VO SVETE

V súčasnosti evidujeme Slovákov a ich potomkov vo viacerých generáciách vo vyše 50 štátoch sveta. Ich početné zastúpenie je rôznorodé. Odhadom žije vo svete okolo 1,5 – 1,8 milióna ľudí hlásiacich sa k slovenskej národnosti a koreňom, vrátane ich potomkov v niekoľkých generáciách.

Z európskych štátov ich je podľa ostatného oficiálneho sčítania obyvateľstva v roku 2011 najviac v Českej republike, 148-tisíc (odhad krajanov hovorí o 350-tisícoch). V Srbsku žije podľa týchto údajov 52 750 Slovákov, v Maďarsku 29 647 (odhad krajanov do 100 000), v Rumunsku 17 199 (odhad krajanov 25 000), na Ukrajine 6 700 (odhad krajanov 12 000), v Chorvátsku 4 753 a v Poľsku žije 3 500 (podľa odhadu krajanov 12 000).

Dostupné štatistické informácie uvádzajú, že v Európskej únii a v zámorí žije do 300-tisíc Slovákov, ktorí sú tzv. novodobými pracovnými migrantmi. K tradičným európskym cieľovým štátom, ako je Nemecko, Rakúsko, Švajčiarsko či Francúzsko, kam naši krajanovia odchádzajú za prácou, pribudlo Írsko, Anglicko, čiastočne Taliansko, Holandsko, Nórsko, Švédsko a Dánsko. Zo zámorských štátov sú to hlavne USA, Kanada a Austrália.

Podľa aktuálnych údajov žije v Anglicku 90-tisíc Slovákov, v Írsku 24-tisíc, v Nemecku 21-tisíc, vo Francúzsku 8 500, v Belgicku šesťtisíc, v Rakúsku 3 800, v Taliansku tritisíc a v Španielsku 1 200. Zo zámorských krajín žije a pôsobí najviac našich krajanov v USA, a to 560-tisíc. Okrem nich je 50 800 v Kanade, do 10-tisíc v Austrálii a na Novom Zélande.

PODROBNE O ČINNOSTI ÚŠZZ A SPOLUPRÁCI S KRAJANMI:
www.uszz.sk

Igor Furdík, bývalý predseda ÚŠZZ, počas návštevy v Starej Pazove s evanjelickým farárom Igorom Feldym.

Krása sa snúbi s mladosťou na Južnoslovenských slávnostiach v Dulovciah.

Krojovaná tanečná paráda v roku 2011 v Detve: Krajanská nedela v programe Idem, idem, lebo misím ...

Motto:

„Som Slovákom telom i dušou –
neznám lásky polovičatej.“

Milan Rastislav Štefánik

KRAJANSKÉ FOTO-DOTYKY 2006 – 2015

**10 rokov Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí
a krajanov vo svete v objektíve fotografov**

Posolstvá slovenskosti v dokumentárnej stope času, ktorý je žižlivý návratom, zblíženiam a vrúcnemu dialógu krajanov naprieč kontinentmi so Slovenskom – domovinou ich predkov či ich bývalou vlasťou.

▲
Ľudo Pomichal,
autor a kurátor výstavy,
Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

V záhyboch slovenskosti

Život je vytvorený miliónmi prežívaní, nutkaní, záchvevov, rozhodnutí či váhaní. Zmyselná poetickosť i strohá racionalita pohybu vytvára mozaiku, v ktorej nezarámované obrazy dokumentujú íverček času. V ňom zvestujú vašu príbehu či stopu udalosti. V sentenciách sa vyjavuje nálada, vyžaruje atmosféra, vylúpne sa napätie či nás ovlaží úľava. Sme zahrnutí emóciami a zajedno poženatí zvedavosťou. Zážitkovosť nasávame pórmí kože, pohladzame každým cólom tela. Aby sa v záhyboch duše zachovalo podstatné: to, čo je v nás a to, čím sme odhodlaní obdařit blízkych i neznámych.

Je príjemné poznanie, že v pomyselnom, ale – a nech nás to ctí – i v priamom objatí preniknutom slovenskosťou, sme schopní vyslať posolstvo zblíženi, duchovnú nadčasovosť splynutia so všetkými i so všetkým, čo je schopné akumulovať v nás energiu dobra, porozumenia, žičlivosti. Prosto jedinečného, čo v nás formuje potenciál nespreneverenia sa odkazom predkov, pokory k domovine, nadchnutí k Slovensku.

Na tejto postati vznikol zámysel krajanských dotykov skrze fotografiu. Výstava, hoci nemá ambíciu encyklopedickej plnosti farieb, vôní a druhov krajanského herbára, väčšmi ako technicko-štatistickú plnosť vyznáva akt okamihu, výnimočnosť udalosti, neštylizovanú súvislosť chvíle. Obzretie sa v zrkadle krajanskej duše. Sugestívno-individuálnej i spontánno-kolektívnej. Každá zo 60 fotografií (v bulletine približujeme 15 z nich), pričom malým zázrakom až devätnástich autorov z dvanástich štátov, je tokaním času, ševlením myšlienky. V tichu premýšľaní hľadajúc súvislosti aj v najnepatrnejšom hľadáčku pevného bodu, vysielajú posolstvo nastavujúce nám vlastnú tvár.

Sme to predsa my! Naše dennodenné veľké i malé príbehy. Sú ako fotografia. Tak ako sa ona rodí v pominuteľnosti okamihu, ktorý pretrvá, aj život prichádza a odchádza. Ľudia si ho musia vytvárať. Hnať sa životom nemá zmysel. Život je ako nádherný vták: trochu odletí a počká. Človek pobeží za ním, a on znovu odletí a počká ... Ako okamih dobrej fotografie. Načím si naň vyčkáť, vystriechnuť ho, odmerať mu akurátny čas, vycítiť vnem. A stlačiť v kompozičnom vnuknutí spúšť. Cvak. Je to tak.

Ľudo Pomichal
autor a kurátor výstavy

▲
L'udo Pomichal: Úprimne s prezidentom, Bratislava – Slovensko.

▲
Vladimír Linder: Prehni že ma cez kolienko...,
Detva – Slovensko.

▲
L'udo Pomichal: Svet naruby – duša v súzvuku, Bratislava – Slovensko.

►
L'udo Pomichal: Pod pyramídou o dobrom slove,
Bratislava – Slovensko.

►
L'udo Pomichal: Pookriatie v Blatnohrade,
Zalavár – Maďarsko

▲ Patrik Nemes / PNP Media: Australia Day, Melbourne – Austrália.

▲ Andrej Meleg: Čepčenie aradácskej nevesty, Belehrad – Srbsko.

▲ Martin Pucovský: Ako sa krútia slávne klobásky, Báčsky Petrovec – Srbsko.

Andrej Lehotský: Vručne utkané odkazy dedovizne, Nadlak – Rumunsko. ▶

Imrich Fuhl: Figliarsky prievan pod sukňami, Banka – Maďarsko. ▶

▲ Agáta Jendzejčíková: Folkloristika s mladým dychom, Vyšné Lapše – Poľsko.

▲ Ľudo Pomichal: Maršalský kúsok v posolstve klobúka, Futog – Srbsko

▲ Ľudo Pomichal: Krajanské dišputy, Bratislava – Slovensko.

Juraj Paciga: Na husličky svätému Patrickovi, Clane – Írska republika. ▶

Ľudo Pomichal: Na potulkách s bardom, Bratislava – Slovensko. ▶

▲ Ludo Pomichal: S vážnosťou o závažnom, Bratislava – Slovensko.

▲ Sandra Kralj Vukšić: Svadobníci v plnej paráde, Detva – Slovensko.

▲ Ludo Pomichal: Emotívne dotyky z Argentíny, Bratislava – Slovensko.

► Ludo Pomichal: Apoštol tvorivých skutkov, Bratislava – Slovensko.

► Ludo Pomichal: Pieta v Sade Janka Kráľa, Bratislava – Slovensko.

PODUJATIA KRAJANOV NA SLOVENSKU

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí každoročne vytvára priestor a finančne podporuje vzdelávacie, kultúrne a spoločenské podujatia s účasťou našich krajanov organizovaných na Slovensku. Tieto aktivity sa stali súčasťou kalendára akcií ÚSZŽ zdôrazňujúcich v tematickom a obsahovom zámere a zajedno aj v myšlienkovointelektuálnom poslanstve upevňovanie národného povedomia, šírenie a popularizáciu slovenského jazyka, zachovávanie a potvrdzovanie kultúrneho dedičstva, ako aj rozvíjanie duchovného bohatstva nášho národa. Slováci žijúci v zahraničí sa stali neodmysliteľnými nositeľmi spomínaných dispozícií a cností, pozitívne ovplyvňujúcich sebavedomie a sebauvedomovanie sa Slovákov žijúcich v zahraničí v ich domovských krajinách, ako aj ich ľudskú, hodnotovú i emotívnu príslušnosť k Slovensku – ich bývalej vlasti či domovine ich predkov. V súvislosti s hlavnými podujatiami ÚSZŽ, na ktoré sú pozývaní naši krajanovia rôznych vekových kategórií i profesijného zamerania na Slovensko, stojí za povšimnutie organizátorský vklad ÚSZŽ – jeho personálna kreativita a ambície jeho pracovníkov a partnerov pripravovať z vlastných ideovodramaturgických zdrojov s tvorivým príspevom krajanov hodnotné spoločensko-kultúrne a umelecké aktivity preniknuté poznávacím vlastenecko-etickým dosahom a estetickou zážitkovosťou.

PAMÄTNÝ DEŇ ZAHRAŇIČNÝCH SLOVÁKOV

Bratislava, júl

Symbolika štátneho sviatku Slovenskej republiky – 5. júl, pamiatka a pripomienka vierozvestcov sv. Cyrila a sv. Metoda, sa od roku 1994 spája s Pamätným dňom Slovákov žijúcich v zahraničí (prijatý bol zákonom z 20. októbra 1993). ÚSZŽ vzdáva v tento deň hold krajanom aktom úcty – slávnostným stretnutím vyjadrujúcim príslušnosť našej vlasti k všetkým Slovákom naprieč piatimi kontinentmi v okolo 50 krajinách sveta. Od roku 2000, kedy bol v petržalskom Sade Janka Kráľa 5. júla osadený Slovámi z Maďarska darovaný 4,5-tonový monument z červeného mramoru z Tardoškého lomu, sa práve tento, tzv. základný kameň potenciálneho budúceho Pamätníka slovenského vystaňovalectva a všetkých Slovákov ocitnuvších sa a žijúcich mimo územia ich niekdajšej domoviny, stal pútnickým stredobodom slovenského krajanstva sveta v Bratislave. Súčasťou pripomienky je okrem prívetov oficiálnych hostí a vedúcich predstaviteľov ÚSZŽ aj kultúrny program s účasťou umelcov zo Slovenska i krajanstva sveta. Deň zahraničných Slovákov od svojho uzákonenia zaznamenal rôzne formy pripomienky vrátane Dní zahraničných Slovákov organizovaných štátnymi inštitúciami – predchodcami ÚSZŽ v rôznych regiónoch a mestách Slovenska s účasťou krajanov a krajanstva umeleckých telies či slávnostných akadémií spojených s oceňovaním významných krajanov.

▲ Dušan Daučík, krajan zo Štokholmu, v Sade Janka Kráľa počas Dňa zahraničných Slovákov 2012.

▲ Aj folkloristi Tatra Slovak Dancers z Milwaukee z USA starostlivo uchovávajú dedičstvo predkov.

▲ Splynutia v debatách priateľov: Daniel Compagnon, šéf FS Nádeje z Paríža a Claude Baláž, odborník na krajanstvu problematiku.

KRAJANSKÁ NEDEĽA – FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI POD POĽANOU

Detva, júl

Bolo to v roku 1974, kedy sa na IX. Folklórnych slávnostiach pod Poľanou v Detve po prvý raz v programe s názvom Štepy z vinice predkov prezentovali sólisti, súbory a skupiny folkloristov zahraničných Slovákov. Odvtedy už viac ako štyri desaťročia je Krajanská nedeľa ozdobou vyvrcholenia programu na našej najvýznamnejšej prírodnej folkloristickej scéne. ÚSZŽ je od svojho vzniku dôstojným partnerom Mesta Detva, súčasťou homogénnej rodiny organizačného výboru FSPP. Členovia krajanstva súborov prejavujú udržiavaním a rozvíjaním folklórnych tradícií svojich otcov úprimný vzťah k dedovizni. Ich vystúpenia na FSPP poskytujú ohromný umelecký i emotívny zážitok, pričom obohacujú všetkých zúčastnených – divákov, samotných účinkujúcich i organizátorov. Vďaka tematickej koncepcii Krajanskej nedele, invencii tanečných kreácií, pestrosti krojov, umeleckého výrazu, krásnych melódií, čistých hlasov a spontánnosti, sa dostáva FSPP originálnej krajanskej pridanej hodnoty. Doteraz vystúpilo v programe Krajanskej nedele viac ako 4-tisíc účinkujúcich – Slovákov žijúcich v zahraničí zo 160 súborov z takmer 20 štátov Európy, Austrálie, Brazílie, Kanady a USA. Zahraniční Slováci prinášajú domácu publiku nevyšedné umelecké zážitky a ľudský rozmer slovenskosti, za čo si ich Detva podmaňuje svojou ústretovosťou a pohostinnosťou.

▲ Na pódium Krajanskeho dvora je od roku 2014 veselo a reško.

▲ Atmosféra v Detve je bez šarmu krajanov nemysliteľná.

▲ Gurmánske dobroty slovenskej Dolnej zeme: Michal Lásik z Békešskej Čaby.

DOLNOZEMSKÝ DVOR – FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI POD POĽANOU

Detva, júl

ÚSZŽ od roku 2014 pozýva návštevníkov Folklórnych slávností pod Poľanou na Dolnozemský dvor. Krajanovia, predstavujúci slovenské národnostné menšiny v Maďarsku, Rumunsku, Srbsku a Chorvátsku, prezentujú zvykoslovie a pestrosť jedál a remesiel v štátoch juhovýchodnej Európy, ktoré pomenúvame historickým názvom Dolná zem. Sprievodné podujatie so scenériou centrálného humna a piatich štýlových drevených domčekov v ohraničenom prírodnom priestore je orientované na ponuku gurmánskych špecialít a remeselných výrobkov, živú hudbu a ukážky folklóru, ako aj artefakty ľudovej umeleckej tvorivosti. Pred viac ako 250 rokmi sa predkovia našich krajanov, hnaní túžbou za lepším, nádejnejším životom sťahovali z Horných Uhier na vtedy nehostinné, i močiarnie rieštranstvá juhovýchodnej Európy a Balkánu. Pod ich nezlomnou vôľou, rukami i poľnohospodárskym, často novátorským fortieľom svetového formátu, postupne premenili neobývané a necivilizované územia na úrodné roviny. Vytvorením Dolnozemskeho dvora v blízkosti areálu amfi teátra v Detve naši krajanovia s finančnou a organizačnou podporou ÚSZŽ približujú tradíciu, kultúrne hodnoty, ako aj svojbytnosť a rozmanitosť všedného koloritu i sviatočného života dolnozemskeých Slovákov.

▲ Južnoslovenské slávnosti v Dulovciach sú skvelou príležitosťou na prezentáciu detského a mládežníckeho folklóru našich krajanov.

▲ Divadelní ochotníci z krajských prostredí európskych štátov, v ktorých tvoria Slováci národnostnú menšinu, si účasť na Palárikovej Rakovej vysoko cenia.

JUŽNOSLOVENSKÉ DETSKÉ A MLÁDEŽNÍCKE FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI

Dulovce, júl

V roku 2016 oslávia Južnoslovenské detské a mládežnícke folklórne slávnosti v Dulovciach (neveľká obec v okrese Komárno s okolo 1 800 obyvateľmi) jubilejnú 20. zvykoslovnú kapitolu. Na organizácii festivalu sa podieľa aj Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorý je garantom vystúpení krajských súborov zo zahraničia, predovšetkým zo štátov so slovenskými národnostnými menšinami. Južnoslovenské slávnosti, na ktorých sa zúčastňuje každoročne viac ako 200 folkloristov, majú neoceniteľný význam v pestovaní tradícií v prostredí detí a mládeže. Otvárajú nielen priestor na ich umeleckú prezentáciu, ale ich prostredníctvom sa do vedomia priaznivcov ľudovej kultúry prirodzeným spôsobom implementuje vzťah k slovenskosti, k našej kultúre. Pozoruhodnou je skutočnosť, že slávnosti v Dulovciach sa tešia stále väčšej obľube v prostredí slovenského ostrovčeka (z 1 800 obyvateľov v obci tvoria Slováci až 96 percent) v okrese s prevahou obyvateľstva maďarskej národnosti. Na druhej strane sú to práve zvyky a obyčaje v umeleckom kontexte, ktoré zblížujú, kultúrne obohacujú národy a národnosti spolunažívajúce na jednom území, čo sa v plnej miere prejavuje v Dulovciach aj vďaka organizátorskému úsiliu ÚŠZZ.

PALÁRIKOVA RAKOVÁ

Čadca – Raková, apríl

Palárikova Raková, dejiskom ktorej sú takmer polstoročie Kysuce, je najvýznamnejšia národná súťažná prehliadka ochotníckych divadelných súborov s inscenáciami pôvodnej slovenskej dramatickej tvorby. Hlavnými organizátormi podujatia sú Kysucké kultúrne stredisko v Čadci, Žilinský samosprávny kraj, Mesto Čadca a Obec Raková. Tradičným spoluorganizátorom je Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Divadelný festival je úzko spätý s osobnosťou významného národného dejateľa, dramatika, katolíckeho kňaza, novinára a politika, kysuckého rodáka Jána Palárika, ktorý významnou mierou prispel do vienka slovenského divadelníctva. Symbol Palárikovej Rakovej – červené srdce s divadelnou maskou, ktorého autorom je akad. maliar Ondrej Zimka st., otvára náruč verejnosti vždy v posledný aprílový týždeň. Súťažné predstavenia, ktoré hodnotí odborná porota, trvajú dva dni. Každoročne sa na Palárikovej Rakovej zúčastňujú divadelní ochotníci z krajského prostredia, spravidla ide o súbory zo štátov so slovenskými národnostnými menšinami. Najväčší aplauz publika pravidelne zožínajú najmä slovenskí divadelníci zo srbskej Vojvodiny.

PREČO MÁM RÁD SLOVENČINU, PREČO MÁM RÁD SLOVENSKO

Nové Zámky, jún

Už viac ako 20 rokov vrcholí v júni slávnostným vyhlásením najlepších autorov literárna súťaž žiakov základných a stredných škôl Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko. Vypisuje ju a jej garantom je viacero inštitúcií a organizácií: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo kultúry SR, Štátny pedagogický ústav, SPN – Mladé letá, Matica slovenská, Spolok slovenských spisovateľov, Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV a Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Cieľom súťaže je podchytiť, rozvíjať a prehĺbiť záujem detí a mládeže z krajských prostredí o slovenčinu a Slovensko, oboznámiť ich s významnými historickými a kultúrnymi počinmi, najmä však literárnymi dejateľmi Slovenska. V súťaži, ktorá vrcholí slávnosťou s kultúrnym programom v Nových Zámkoch, sa od roku 2006 pod spoluorganizátorským vkladom ÚŠZZ prezentujú aj žiaci z prostredia slovenských národnostných menšín (Česká republika, Chorvátsko, Maďarsko, Srbsko, Rumunsko, Ukrajina), teší aj účasť krajskej omladiny z krajín západnej Európy, USA a Kanady. Od roku 2014 sa ÚŠZZ okrem pozvania ocenených žiakov zo slovenského zahraničia do Nových Zámkov – za ich často prvé básnické prvotiny či prozaické porvy – rozhodol odmeniť ich aj trojdňovým poznávaco-vlastivedným pobytom s cieľom priblížiť im historické pamätihodnosti, kultúrne cennosti a prírodné krásy vlasti ich predkov.

▲ Putovanie za poznáním: ocenení žiaci a pedagógovia na výstave k 200. výročiu narodenia Ľudovíta Štúra na Bratislavskom hrade v roku 2015.

▲ Ľudmila Berediová Stupavská, učiteľka slovenčiny v ZŠ v Kysáči, s ocenenou žiačkou Majou Vargovou.

▲ Účastníci Letnej školy žurnalistiky 2014 pózuju na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave.

LETNÉ TÁBORY PRE KRAJANSKÉ DETI

Slovensko, júl – august

V kontexte zveľaďovania slovenského jazyka sa potvrdzuje obsahová užitočnosť projektu detských a mládežníckych letných prázdninových táborov organizovaných od roku 2015 ÚŠZZ v spolupráci s partnermi. Zatiaľ čo od strednej a staršej generácie krajanov sa očakáva skôr udržiavanie, prezentovanie a rozvíjanie národných tradícií, zvykov a obyčají v domovských a v materskej krajine, od mladšej a mladej generácii investovanie do kultivovania jej slovenskosti. Na tento účel slúžia aj letné krajanské detské a mládežnícke tábory, ktoré sú organizované s dotačnou podporou ÚŠZZ v lokalitách na Slovensku. Deti krajanov zo susedných i vzdialenejších štátov majú možnosť v táboroch komunikovať v slovenskom jazyku, nadväzovať priateľstvá a spoznávaním Slovenska posilňovať väzby s materskou krajinou.

Letné tábory pre deti a mládež Slovákov žijúcich v zahraničí vo veku 8 až 15 rokov sa uskutočňujú v troch turnusoch v dĺžke dvoch týždňov od začiatku júla do polovice augusta. Sú motiváciou i ocenením práce rodičov, detí a pedagógov škôl a vzdelávacích centier za ich angažovanosť v oblasti vzdelávania v slovenskom jazyku alebo vyučovania žiakov v slovenčine. V táboroch majú žiaci možnosť vo vzájomnej komunikácii aj so slovenskými rovesníkmi prehľbovať svoje znalosti so slovenčiny a v rámci poznávacích exkurzií sa tiež oboznamovať so Slovenskom. Materializujú si tým

teoretické znalosti nadobudnuté v školách a vzdelávacích centrách zo slovenčiny a zo slovenskej histórie a kultúry. Je to investícia do budúcnosti slovenskosti v zahraničí, ktorá v prázdninovej atmosfére zohľadňuje prirodzený spôsob používania slovenčiny v slovenskom prostredí spolu s posilňovaním väzieb k materskému Slovensku. Cieľom letných táborov je udržiavať živý kontakt žiakov so svojou materskou krajinou a so slovenským jazykom, aby mladá generácia nezabúdala na svoj pôvod.

V roku 2015 sa troch letných táborov v Martine a Liptovskom Jáne zúčastnilo 145 detí a 14 sprevádzajúcich dospelých osôb. V roku 2016 sa ich počet v Tatranskej Lesnej, Turčianskych Tepliciach a Demänovskej doline navýšil na 209 detí, sprevádzalo ich 15 dospelých osôb. V táboroch aktívne prázdninovali a počas tematických cvičení, hrách a výletov nové kamarátstva nadväzovali deti a žiaci zo slovenských prostredí a komunit z Českej republiky, Francúzska, Chorvátska, Írska, Maďarska, Nemecka, Poľska, Rakúska, Rumunska, Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska, Srbska, Švédska, Talianska, Ukrajiny a USA.

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri organizovaní letných detských a mládežníckych táborov spolupracuje so slovenskými inštitúciami, ktoré zabezpečujú logistické a programové služby. V roku 2015 to boli Akadémia vzdelávania v Martine a Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, v roku 2016 po prvý raz aj Inštitút vzdelávania Matice slovenskej v Martine.

BUĎME PYŠNÍ NA SLOVENSKOSŤ, ZVEĽAĎUJME DEDIČSTVO PREDKOV

Dnes vari ani niet slovenskej rodiny, ktorá by nebola – či v časoch minulých a ľútych, ale i dnes, keď nová generácia Slovákov môže z objektívnych dôvodov i individuálnych rozhodnutí hľadať naplnenie ľudských a profesijných motívov i ambícií v slobodnom svete, rodinne, príbuzensky či priateľsky prepojená so slovenským zahraničím. V permanentnom slovensko-slovenskom dialógu nás v mnohom inšpiruje a obohacuje. Preto je našou snahou i túžbou, aby duch všetkých pred nami, ale aj v ich následnosti a prítomnosti teraz pri nás, nezostal v zabudnutí. Aby pretrval. Aby sa rozvíjal, zušľachťoval.

V tomto duchu sa prihovráame jazykom, ktorý nám je najvzácnejším a najprirodzenejším. Materinskou slovenčinou. Kedykoľvek a kdekoľvek ju začujeme a precítíme, oživuje v nás pomyselný dotyk nezabudnuteľnosti a nezabúdania. Na korene, svojskosť, sebaidentifikáciu. Žriedlo všetkého toho, čo môžeme definovať aj ako sebaúctu k vlastnej histórii. V sebauvedomovaní sa v slovenskosti vo všetkých jej prejavoch.

Tam niekde, v tichosti zhasnutého svetla, sa každému z nás objaví. Či doma na Slovensku, alebo v zahraničí. Okrem podvedomia aj zásadná otázka – odkiaľ som, kto som? Neraz si ju nastolí, pričom mu nakoniec na jazyk i myseľ príde to, na čom nepochybí: že je v ňom prosto kus slovenskosti, ak už priamo a rovno nepovie – som Slovák. Bez pátosu a veľkých slov: slovenskosť ako vedomý stav našej duše a jej rozmeru je adekvátnym označením tejto pocitovosti. Aj preto, že umožňuje zahrnúť do komunity aj tých ľudí v slovenskom zahraničí, ktorí sa jazykom i slovenskou identitou zaoberajú. Pričom prežívanie slovenskosti môžeme definovať aj u tých, ktorí možno ani neovládajú slovenský jazyk.

Podstatným je to, čo cítiť v duši. Možno odkaz predkov, slovenské korene. A takýto stav vedomia je pre mnohých dôležitý a neodňateľný. Je to niečo, čo umožňuje aj tým, ktorí majú povedzme až nejakú starosť z toho povedať o sebe „som Slovák“ – možno v niektorých teritóriách obávajúc sa označenia div nie z nacionalizmu, pokojne si priznať svoju slovenskosť. A je jedno, kde a v akom geopriestore sa nachádzajú.

Slovensko píše svoj mladý, ale obsahom bohatý príbeh svojej samostatnej štátnosti. S úspechmi i prirodzenými problémami. Možno – a práve aj preto – je iba pred či na prahu svojej seba-

Folklorne súbory zo zámoria a západnej Európy na Krajanskej nedeli počas Podpolianskych folklórnych slávností v Detve.

reflexie návratu k hodnotám. Jednou z nich je uvedomovanie si kontinualnosti kultúrnych a duchovných hodnôt, ktorými do vienuka našej prítomnosti, Slovenska a slovenskosti, prispievajú aj naši krajanovia – Slováci žijúci v zahraničí. Naša vlasť, Slovensko a Slováci na Slovensku, si tento ich vklad uvedomujú a oceňujú si ho.

Preto aj vo vyslovených súvislostiach dovoľte vyjadriť nádej i túžbu: hoci je naša súčasnosť a teda aj slovenská vzájomnosť technologicky prepojitelná v okamihu kliku na klávesnici počítača, nespreneverme sa našim tradíciám, vedomej historickej, kultúrno-duchovnej a vlastenecko-etickej sebareflexii. Možno aj ono, a práve ono – „mináčovské“ myšlienkové, emotívne a doposiaľ nedocenené dúchanie do pahrieb, odhaľujúce aj zákutia nášho individuálneho svedomia, môže byť a má byť zrkadlom stavu našej slovenskosti.

Dajme tomuto prejavu našich slovenských zblížení priestor, veľkorysosť ducha i štúrovmu stále platnému odkazu o tom, že „Naspäť cesta nemožná – napred sa ísť musí!“ – šancu! S odhodlaním, oduševnením a vervou, ako nám odkázal ďalší veľikán s neochvejným slovenským duchom, Milan Rastislav Štefánik: „Som Slovák telom i dušou – neznám lásky polovičatej.“

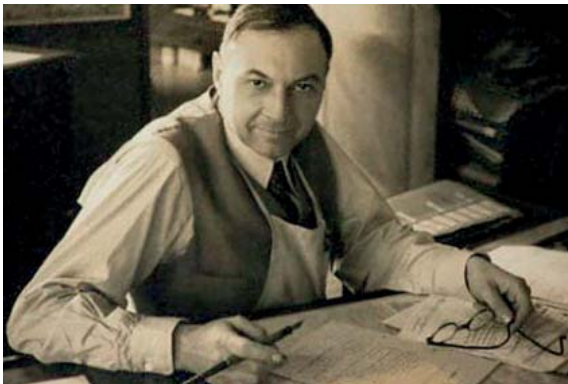
Letné detské a mládežnícke tábory si získali obľubu naprieč celým krajanským svetom.

Zážitkov počas pobytu na Slovensku plná noša, z ktorej doslova čnejú zblíženia a nové priateľstvá mlade z radov Slovákov žijúcich v zahraničí.

10 X Z KRAJANSKEJ ABECEDY

Krajanský svet je fenomén obohacujúci slovenskosť v rôznosti jej prejavoch. Nie je jednoduché vylúpuť zo státisícov, ba historicky miliónov dejinne známych i neadresných osudov vpísaných do príbehov určujúcich intenzitu slovenskej stopy vo svete zopár tak, aby skicou načrtli dôležitosť krajanov v existencii nedeliteľného slovenského národa.

V podobnom pokuse by, pravdupovediac, obstál iba ak detailný encyklopedický projekt v 25 hrubočižných dieloch napísaných v abecednom usporiadaní. Počin odbornou i laickou verejnosťou pospíetých nití utkaných krosnami vedcov, historikov, etnológov, pedagógov, literátov či duchovných do nadčasového, objektívneho a nič nezamlčujúceho formátu, by bol nepochybne užitočným sprievodcom skutkami a osobnosťami nadeného krajanského sveta. Na skromnom priestore iba ak lupene z kvetov

▲ Svetoznámy slovenský architekt Ladislav Hudec sa zapísal do stavitelského kumštu v Šanghaji.

širiej krajanskej lúky. Je pre ňu príznačná pestrosť prostredí a komunit, bohatstvo odkazov dedičstva predkov, tvorivá objavnosť v prítomnosti, najmä ale túžba dotýkať sa vlasti pod Tatrami, v dumkách i v názorovej vrave sa zapájať do slovensko-slovenského dialógu. Práve vďaka komunikácii, ktorej desaťročie napomáha a na prospech krajanov ju morálne i finančne podporuje Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, hmatateľne vnímame plody, pod ktoré sa podpisuje slovenský krajanský svet.

Je to tak a inak sa nežiada: vyzdvihnúť nedoceneniteľný vklad Slovákov mimo ich vlasti, vysloviť vďaka za ich podiel na spoluvytváraní našich národných dejín. Zdôrazniť ich nespochybniteľnú účasť na zveľaďovaní a utužovaní slovenskosti – motivujúcej cnosti, bez ktorej by sme sa neformovali v sebauvedomení, neuživovali a nerozvíjali sa, ba ani neprežili. Na rodnej hrude i vo svete.

1. ARCHITEKT TVORIVEJ BÁZNE

Aj malé národy môžu vystaviť na obdiv skvosty architektúry a staviteľstva. V tom najlepšom zaujať, prekvapiť. Vo svete sa prejavilo a tvorí okolo 200 Slovákov, špičkových architektov, tak ako ich v publikácii Návrat odídených priblížil už ich nežijúci kolega Štefan Šlachta. Banskobystrický rodák Ladislav Hudec (1893 – 1958) vyčnieva ako jedno z jeho najmonumentálnejších diel – 22-poschodový Park hotel v Šanghaji (1934 v štýle Art deco s nočným klubom na streche), ktorý bol dlho najvyššou budovou Ázie. Pridlho „utajovaného“ (úspešného Slováka z Uhorska si tradične osvojili Maďari ...) architekta svetového významu, ktorého učil výtvarné techniky maliar Dominik Skutecký, práve Š. Šlachta výstižne prirovnal k ďalšej svetoznámej osobnosti so slovenskými koreňmi: „Ladislav Hudec je v ázijskej architektúre tým, kým bol Andy Warhol v modernom americkom výtvarnom umení.“ Predovšetkým so Šanghajom je spojená Hudecova architektonická tvorba. Postupne tu realizoval 65 stavieb, z ktorých väčšina sa stala národnými kultúrnymi pamiatkami.

2. ODKAZY SLOVÁKOV SLOVÁKOM

Mnohých znamenitých Slovákov, ktorých osud odviaľ za hranice, postihla trpkosť zatratenia, nežáujem domoviny. Sú však tvorcovia, ktorí vyrovnávajú podlžnosť vo vzťahu k nim. Marián Pauer, publicista, autor a kurátor 250 fotografických projektov a výstav, sa zaoberá navracaním osobností do povedomia Slovenska. Autor 32 fotografických publikácií a znalec tvorby legend Martina Martinčeka a Karola Kállaya projektmi s účasťou nadnárodných spoločností takto priblížil sochára „kráľovskej koruny“ a rodáka z Bratislavy Arthura Fleischmanna, štiavnického rodáka, jediného oficiálneho fotografa The Beatles Deža Hoffmanna (obaja žili v Londýne), žilinského rodáka a zakladateľa fotoagentúry Bilderberg v Hamburgu Andreja Reisera, perfekcionista reklamnej vizualizácie a umeleckej fotografie s motívmi odkazov predkov, humenského rodáka Yuri Dojca, ako aj majstra reportážnej a dokumentárnej fotografie Jozefa „Joe“ Klamara (obaja Kanada), rodáka z Liptova. Kurátorským objektívom Mariána Pauera vieme objektívne o slávnych Slovákoch viac.

▲ Znalec fotografie Marián Pauer (vľavo) s majstrom reportážnych okamihov Jozefom „Joe“ Klamarom.

3. FOLKLÓR NÁŠ KAŽDODENNÝ

Nie iba Detvou a Východnou, kopaničiarskou Myjavou alebo svojrázom Hontu, Gemera, Zemplína či Šariša sme folklórom sytení. Snahu šíriť dedičstvo predkov v čare zvykov, pestrosti krojov, melódiách piesní a cifrovania hudieb od Melbourne cez Markovac, Aradáč, Nadlak, Sarvaš, Brno a Viedeň až po Paríž, Londýn, Dublin, Milwaukee či Chaco prejavujú v krajanskom zahraničí folkloristi rôzneho veku. Folklór je fenomén, ktorý ich spája spontánnosťou i pôsobivosťou. Vyvierajú z talentu dramaturgicky strhnúť diváka k oslave okamihu. Súbory i jednotlivcov medzi krajanmi narátame skôr na tisíce ako stovky. Festivalov je neúrekom, kvalita sa posúva metodickou pomocou zo Slovenska, aj vzájomnou výmenou skúseností. Súčinnosť materskej krajiny v rámci projektov je obzvlášť hmatateľná. Odozva vystúpení na Krajanskej nedeli v Detve či Južnoslovenských slávnostiach v Dulovciach je višňou na šľahačke.

▲ Folkloristi zo súborov Slovákov žijúcich v zahraničí sú ozdobou Krajanskej nedele v Detve.

4. CHYTĽAVOSŤ DOLNOZEMSKÉHO FENOMÉNU

Na území Maďarska, Rumunska, Srbska a kúska Chorvátska už čochvíľa tri stáročia sa zušľachťuje kultúrno-duchovný slovenský svojráz. Názov Dolná zem (Dél-Alföld) bol známy už od 15. storočia, označoval nižinnú časť historického Uhorska, podľa Anny Kováčovej, riaditeľky Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku, regióny nachádzajúce sa v teritóriu južne od politického centra. Sťahovanie Slovákov na úrodnú Dolnú zem trvalo dve storočia, pričom kolonisti osídľovali vyľudnené sídla po vyhnaní Turkov. Termín Dolnozemske Slovensko definoval ako prvý evanjelický farár Ján Kutlík st. z Pitvaroša v roku 1862 v Pešťbudínskych vedomostiach. Do pojmu zahrnul čanádsko-aradsko-békešský región a slovenské osady v Báčke a Banáte. Kutlík označil geografické teritórium a zaľudnenosť Slovámi: „Máme my i Dolňozemské Slovensko, máme veličinný seniorát čanádsko-aradsko-békešský, bačanský, Vojvodinu srbskú, kde Slovákov na státisíce.“ Pri definícii pojmu Dolná zem pripomeňme spisovateľa Petra Andrušku z knihy Osobnosti a osobitosti dolnozemskej kultúry: „Dolná zem nie je štát, ba ani región, je to však domovina, kraj, vlasť ľudí (dokonca zasahujúca do viacerých štátnych útvarov), ktorí si tam našli domov...“

▲ Krosná, ktoré utkávali príbehy Slovákov v Padine ešte v 19. storočí, v etnodome Štefana Petráša.

5. PRÍBEH IKONICKEJ FOTOGRAFIE

Obed na vrchole mrakodrapu je jednou z najznámejších fotografií 20. storočia. Na zábere 11 robotníkov oddychuje stovky metrov nad New Yorkom. Pre nás je vzácna tým, že na nej aj jeden zo státisícov Slovákov, ktorí sa so „šífkartou“ vybrali za chlebom za oceán. Autorom fotografie je Charles C. Ebbets, ktorý na vrchole RCA Building nasnímal 29. septembra 1932 záber na 69. zo 70 poschodí mrakodrapu. Celkom vpravo je muž s fľašou od whisky aj v čase prohibície. Pochádzal z Vyšného Slavkova (v súčasnosti okres Poprad). Gusti Popovič, pôvodne drevorubač a tesár, bol v Amerike za robotou trikrát. Počas jedného z pobytov v New Yorku poslal manželke pohľadnicu s touto fotografiou, na ktorú napísal: „Nič še ty neboj, moja milá Mariška, jak vidíš, ta ja furt s fľašečku. Tvoj Gusti.“ Gusti sa z vrátil na Slovensko pred II. svetovou vojnou. Kúpil polia a lesy, túžil gazdovať. Keď sa končila vojna a cez Slavkov prechádzal front, zahynul počas bombardovania. Vyšiel z pivnice, a keď kráčaľ k domu, zabila ho črepina z granátu. Pomník na hrobe manželov Popovičovcov na cintoríne vo Vyšnom Slavkove zdobí aj dnes legendárna fotografia.

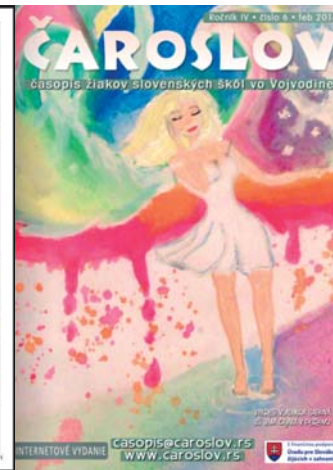
▲ Legendárna fotografia so Slovákom Gustim Popovičom nad mrakodrapmi v New Yorku.

6. MÉDIÁ INFORMUJÚCE I FORMUJÚCE

Rola informovanosti skrze aspekt poznávania a šírenia slovenčiny je v mediálnej komunikácii nezastupiteľná. ÚSZZ podporuje týždenníky, mesačníky či občasníky, z ktorých viaceré napísali významné kapitoly krajskej žurnalistiky, vrátane exilovej. Rozvíjajú kultúrno-duchovné zázemie menšín v juhovýchodnej a strednej Európe, ako aj povedomie a jazyk v komunitách v západnej Európe a zámorí. Živým jazykom sa prihovárajú elektronické médiá (rádiá a televízie), kreativitou sa vyznačujú internetové weby a portály. Krajská žurnalistika je oblasťou, ktorá stavia na historických fundamentoch s kvalitou a rešpektom. Teší, že trendom sa prispôbujú pedagógovia a deti z najmladších krajských generácií. V školách ich vzťah k slovenskému jazyku rozvíjajú nové médiá. Nasledovania hodné sú počiny pedagógov v srbskej Vojvodine, ako aj úsilie učiteliek slovenčiny v západnej Európe a zámorí. Vďaka internetovým detským časopisom Čaroslov (Báčsky Petrovec) a Ceruzky vo svete (Mníchov) sa zakladá sľubná nová tradícia v 21. storočí.

▲ Deti krajanov v západnej Európe a zámorí „kreslia“ svoj život Ceruzkami vo svete.

▲ Príťažlivosť slovenčiny pestuje v slovenských školách v srbskej Vojvodine Čaroslov.

7. TÚRY KRAJANSKEJ LITERATÚRY

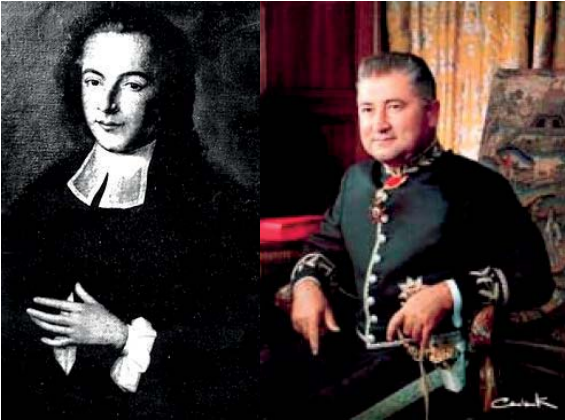
Slováci, nech by sa kdekoľvek ocitli, prejavujú úctu k slovu. Knižná kultúra je povzbudením k vzdelanosti, cestou k poznaniu. Aktivita krajanov nie sú iba nostalgiou, oprašťovaním knižných počínov na Dolnej zemi (napríklad Dejepis starého i nového Nadlaku vydali už v roku 1853 ako vôbec prvé tvorivé dielo v Nadlaku Ľ. Haan a D. Zajac), v štátoch západnej Európy či v USA (dodnes činná tlačiareň Jednota v Middletowne), ale ich životaschopnosť pramení z inštitucionálneho rámca. Ak vnímame produkciu z vydavateľských centier Slovákov v Báčskom Petrovci, Nadlaku, Krakove a ďalších, vidíme, že rodina tvorcov sa rozrastá. Krajskí spisovatelia a poeti (v Srbsku Viera Benková, Ján Labáth, Víťazoslav Hronec, Martin Prebudila či Vladimír Valentík, v Rumunsku Dagmar Mária Anoca, Anna Rau Lehotská a Ivan Miroslav Ambruš, v Maďarsku Juraj Dolnozemskej, Zoltán Bárkányi Valkán a Gregor Papuček, v Nemecku Ján Mráz, v Rakúsku Camille Labas, vo Švédsku Nadja Hammarberg, vo Francúzsku Pascal Janovjak, v Kanade Marián Mark Stolárik, Ilja Čičvák a Ondrej Mihál) sú ozdobou kultúrnych snáh Slovákov vo svete.

▲ Poetické duše nad fotografickým časozberom Andreja Lehotského v Nadlaku: Anna Rau Lehotská a Ivan Miroslav Ambruš.

8. BLAHOSLAVENÍ ČINMI I CHARIZMOU

Štefan Boleslav Roman (1921-1988, Slovák v Kanade) a Samuel Tešedík (1742- 1820, Slovák v Uhorsku). Dvaja národovci v horizonte dvoch storočí, odlišných spoločensko-ekonomických a geopolitických podmienok, pričom v dvoch rozdielnych kútoch sveta. A predsa ich nemálo spájalo: vôľa ducha, odhodlanie kliesniť cestu druhým, podriaďť osobné ambície a túžby službe národu, vzdelanosti, progresu. A nadovšetko vzťah k slovenskosti. Nehľadiac na prekážky nasadzovali um, energiu i čas do čohosi, čo by iní nazvali chimérou. Pre pedagóga a poľnohospodárskeho vedátora v službe Pánu v Sarvaši Samuela Tešedíka bol satisfakciou vznik poľnohospodársko-priemyselného ústavu s národnou školou a vzorovým poľnohospodárstvom, dielňami, knižnicou a zbierkami na výchovu mladých moderných roľníkov, remeselníkov i učiteľov (1799 – prvá škola tohto typu v Uhorsku a jedna z prvých na svete). Kým Štefan Roman, zakladateľ a predseda Svetového kongresu Slovákov (1970), vážený podnikateľ vytvorivší impozantný komplex banícko-priemyselných akciových spoločností (jeho právnym poradcom bol neskorší prezident USA Richard Nixon), sa svojho sna nedožil. Jeho vytúžené samostatné Slovensko sa mu ale posmrtne odvdáčilo Radom Bieleho dvojkríža I. triedy in memoriam.

▲ Samuel Tešedík, evanjelický kňaz, ktorý v Sarvaši nielen v duchu Slova slovenské brázdy vyorával.

▲ Štefan Boleslav Roman - prímer, ku ktorému sa skutkami i charizmom priblížiť je ako preplávať oceán ku kanadským brehom.

9. SLÁVME SLÁVNE SLÁVU DEDOVIZNE

Slovenské národné slávnosti v Báčskom Petrovci v Srbsku a Festival slovenského dedičstva v New Jersey v USA patria k prezentáciám slovenskej kultúry a duchovného étosu, v ktorých sa snúbi úcta k vlasti predkov s moderným vnímaním súžitia Slovákov v ich domovských štátoch v úsilí vniesť aj vďaka koloritu slovenskosti hodnotový vklad a zážitkovo-spoločenský element. Ak sa to krajanom darí, potom na Dolnej zemi najmä vďaka aktivite Matice slovenskej v Srbsku, ktorá v prvý augustový víkend nielenže aktivizuje Slovákov vo všetkých prostrediach Vojvodiny, ale v stále väčšom počte víta na podujatiach SNS aj Slovákov z cudziny. Prvé národné slávnosti Slovákov v Báčskom Petrovci sa uskutočnili už v roku 1919, pričom doteraz majú na konte 55 ročníkov. V USA sa Slováci a ich hostia (od roku 1993 aj prezidenti SR a šéfovia diplomacie) schádzali od roku 1977 v septembri na festivale v Holmdeli a od roku 2016 v novom dejisku v štáte New Jersey – Mercer County Parku, kde v roku 2017 oslávia už jubilejný 40. ročník Festivalu slovenského dedičstva.

▲ Ivan Gašparovič na Festivale slovenského dedičstva v New Jersey vo vrave so speváckym svetobežníkom Jozefom Ivaškom.

10. V SLUŽBE DUCHA, V POKORE PÍSMÁ

Keď sa v 18. storočí z Horného Uhorska sťahovali na Dolnú zem s vidinou väčšej sily chleba naši predkovia s evanjelickým viro-vyznaním, v batôžteku nádeje si niesli dedičný klenot – Transcius. S vierou v seba i Pána si od Békešskej Čaby cez Nadlak až po Starú Pazovu stavali chrámy ducha i vzdelanosti. Trend si osvojili aj státi-síce Slovákov úfajúcich sa v lepšom osude, ktorí koncom 19. storočia putovali parníkmi k severoamerickým brehom. Vo formujúcich sa krajanských organizáciách ich spájala okrem jazyka aj rímsko-katolícka a grécko-katolícka viera, v ktorej sa posilňovali v svojpo-mocne budovaných kostoloch. Obdobne ako na Dolnej zemi, aj v USA a Kanade sa doteraz týčia ako nemé svedectvo fortieľu ich rúk. Slovenské stopy viery vo svete sú trvácne. Príkladom je Socha Krista neďaleko obce Borumlaka v Rumunsku. V roku 1930, keď patrila k významným obciam Bihoru, tu žilo 700 Slovákov. Pôso-bil medzi nimi aj vyslaný učiteľ z Československa Rudolf Dočolomanský, otec slovenského herca Michala Dočolomanského. Zanechal tu výnimočné dielko – dvojmetrovú sochu Ježiša Krista – insitnú kópiu svetoznámej sochy v Riu de Janeiro. Vytvoril ju v roku 1938, čo potvrdil aj slovenským nápisom na podstavci sochy: „Za pokoj vo svete. Pre pokoj sveta.“

▲ Socha Ježiša Krista tak, ako ju poznáme z Ria de Janeiro, dostala v rumunskom Bihore vďaka učiteľovi Michalovi Dočolomanskému aj vnuknutie slovenskej stopy.

„Symbol spojenia nášho je reč naša národná, heslo našej vôle života. V samom ale spojení našom, v reči našej národnej, všetko sa viac vyrovnáva, všetko k sebe prichodí. Sú tu už len maličké rozličnosti, ale chceme všetci jedno a chceme národu nášmu dobre, tak sa skoro všetci úplne vyrovnáme, všetci si jeden vedľa druhých dokola mocne zastaneme a k životu nášmu sa prichytíme.“

Ludovít Štúr: Neopúšťajme sa!

VÝNIMOČNÍ A ÚSPEŠNÍ SLOVÁCI VO SVETE

PÝCHA KRAJANOV I VLASTI

Ambicióznosť podporená pracovitou a schopnosť nesprenveriť sa presvedčeniu v individuálnu sebadôveru, ako aj ďalšie dispozície predurčujú mnohých Slovákov, ocitnuvších sa za hranicami vlasti, nielen na životaschopnosť, ale aj obdiv, svetovosťou zahrnutú úctu. Napokon, história slovenského sťahovania a presídľovania, vysťahovalectva či emigrácie to potvrdila a aktuálna migrácia tieto danosti iba umocňuje. Koľko ale driny a dokazovania to stojí, aby Slováci žijúci v zahraničí presvedčili, že sú veľmi často objavnejší a fortiteľnejší než zástupcovia väčšinového národa či iných menších alebo komunít v ich domovských krajinách? Našťastie, sme vytrvalí a neúnavní. V dobrom si podmaniť verejnosť, ale aj hospodársko-ekonomické, vedecko-technické, podnikateľské, kultúrno-umelecké či spoločensko-politické špičky v krajinách, v ktorých sa Slováci rozhodli či už vôľou osudu, alebo boli prinútení životnými okolnosťami či pracovným poslaním usadiť sa – táto deviza patrí k našim cnostiam.

Veľa osobností svetového formátu, ktoré vzišli spod Tatier, či vzlíčili v lone slovenského krajaňského sveta, by si mohlo nárokovať na exkluzívnu encyklopédiu. Mnohí z nich získali rešpekt a uznanie vďaka činom v oblasti humanizácie spoločnosti, podpore ľudských hodnôt a občianskych slobôd, zachovávaní kultúrneho a duchovného dedičstva. Ďalší sa preslávili pozoruhodnými výsledkami v oblasti spoločenských vied, výskumu, techniky, vynálezcovstva a novátorstva, nadaní jednotlivci zasa vo sfére kultúry, umenia, literatúry, ale aj v podnikateľskom sektore, biznise či v zábavnom

▲ Generál leteckva a pilot Ján Ambruš. ▲ Spisovateľ Jozef Čiger Hronský. ▲ Spisovateľ Ján Čajak.

piemysle vrátane športu. Na rovinu: voči stovkám, ba tisícom výnimočných krajanov je skrívodlivé až nespravodlivé, že ich tu úchytkom spomenieme iba zopár. Veď či – a ako merať dosah, význam a uchopenie šírenia slovenskosti cez prizmu individuálnej znamenitosti, akou sa vyznačovali nemenej slávni dolnozemskí Slováci a rodáci z bývalého Rakúsko-Uhorska od 18. storočia podnes v krajinách juhovýchodnej Európy (Samuel Tešedík, ktorý vytvoril v Sarvaši – v súčasnom Maďarsku diela európskeho formátu v oblasti poľnohospodárstva, architekt – staviteľ a kulpínsky rodák Milan Michal Harminc, pedagóg a zakladateľ modernej koleniológie Ján Kvačala z Báčskeho Petrovca, generál a letec z povolania Ján Ambruš, rodák z bulharskej Gornej Mitropolji, ktorý prežil detstvo v rumunskom Nadlaku a počas života dvakrát emigroval – do Veľkej Británie a USA, Ján Čajak, spisovateľ a učiteľ v Báčskom Petrovci, jedna z ústredných osobností kultúrnych a osvetových aktivít dolnozemsých Slovákov v 1. polovici 20. storočia či Andrej Kvas, rodák z Békešskej Čaby, slovenský priekopník leteckva, ktorý lietal na strojoch vlastnej konštrukcie, historik, prekladateľ, spisovateľ a priekopník v organizovaní kultúrnych stykov so zahraničnými Slovákmí, petrovský rodák Ján Sirácky) s našimi krajanmi v západnej Európe či zámorí. A predsa boli, tvorili a sú, pričom ich dielo a posolstvá pretrvávajú ...

OSOBNOSTI SLOVENSKEHO ZAHRAŇIČIA

Slováci svoj ľudsko-spoločenský étos, vzdelanostnú úroveň, intelektuálny rozmer, profesijný fortieľ i remeselnícku zručnosť potvrdzovali v priaznivejších ekonomických či sociálno-politických podmienkach krajín mimo svojej domoviny vari od nepamätí. Historici i publicisti, zaoberajúci sa dejinami slovenského vysťahovalectva a emigrácie, ako aj sociálno-ekonomickou migráciou občanov Slovenska v súčasnosti, mapujú pozitívny a prospešný vklad Slovákov a osobností so slovenskými koreňmi v kontexte ich prejavov v rámci celosvetového významu. Osobnosti z radov Slovákov žijúcich v zahraničí sú neoddeliteľnou súčasťou portálu www.slovenskezahranicie.sk. V rôznej informačnej forme, obsahu a žánroch je snahou ÚŠZZ oboznámiť návštevníkov portálu so Slovákmí, ktorých ľudský, tvorivý a profesijný potenciál významne prekročil pomyselné hranice „slovenského sveta“ a záručím svojich dispozícií sa zaradili natrvalo do povedomia európskeho a celosvetového významu. V tomto duchu vytvára ÚŠZZ jedinečnú databázu osobností so slovenským pôvodom a Slovákov žijúcich v zahraničí (*Podrobnejšie na www.uszz.sk*).

Mnohí Slováci v zahraničí a osobnosti so slovenským pôvodom a koreňmi dosiahli v rôznych oblastiach života svetový význam. Boli a sú medzi nimi:

Štefan Banič (USA) – vynálezca patentovaného vojenského padáka, **Jozef Murgaš** (USA) – vynálezca v oblasti bezdrôtovej telegrafie, **Igor Bazovský** (USA) – vedec v oblasti raketovej techniky, **Eugen Andrew Cernan** (USA) – astronaut, **John Karch** (USA) – diplomat, **Eugen Löbl** (USA) – politický ekonóm, **Michael Novak** (USA) – filozof, **Koloman Sokol** (USA) – akademický maliar, **Andrej Grutka** (USA) – biskup, **John Mica** (USA) – kongresman, **Michael Žižňak** (Austrália) – zakladateľ International Book UNESCO, **Stanislav Hluchaň** (Brazília) – prezident najväčšej juhoamerickej spoločnosti na ťažbu bentonitu, **Ladislav Hudec** (Čína, Šanghaj, USA) – architekt, **Jozef Čiger Hronský** (Argentína) – spisovateľ, zakladateľ Matice slovenskej v zahraničí, **Štefan B. Roman** (Kanada) – majiteľ tzv. uránovej ríše Kanady, prvý predseda Svetového kongresu Slovákov, **Imrich Kružliak** (Nemecko) – všestranne orientovaný publicista a krajaňský aktivista, **Ladislav Mňačko** (Izrael, Rakúsko, Taliansko, Česká republika) – spisovateľ a publicista, **Kurt K. Neuman** (Nemecko) – predseda exilového PEN Clubu v nemecky hovoriacich oblastiach Európy, **Martin Jonáš** (Juhoslávia/Srbsko) – insitný maliar, **Edita Gruberová** (Rakúsko) a **Lucia Poppová** (Nemecko) – operné speváčky, **Milan Sládek** (Nemecko) – majster pantomímy, **Ján Cibula** (Švajčiarsko) – čestný predseda Svetovej únie Rómov, **Cyril Andrew Hromník** (Juhoafrická republika) – archeológ a historik, **Aurel Stodola** (Švajčiarsko) – vedec, vynálezca, **Dominik Hrušovský** (Taliansko) – titulárny arcibiskup, **kardínál Jozef Tomko** (Taliansko) – apoštolský nuncijs, prefekt Kongregácie pre evanjelizáciu národov, **Jaroslav Pelikan** (USA) – protestantský teológ, **Yuri Dojc** (Kanada), **Jozef „Joe“ Klamar** (Kanada, USA) a **Pavol „Paul“ Martinka** (USA) – umeleckí a reportážni fotografi, **Dezo Hoffmann** (V. Británia) – legendárny fotograf Beatles, **D. Carleton Gajdusek** (USA) – nositeľ Nobelovej ceny za medicínu,

Jack Martin Handler (Luxembursko) – dirigent, **Henry Kallan** (USA) – hotelier, **Steve McQueen** a **Paul Newman** (USA) – filmoví herci so slovenskými predkami, **Michael Strank** (USA) – najslávnejší americký seržant 2. svetovej vojny, **Milan Rastislav Štefánik** (Francúzsko) – francúzsky generál, vedec, spoluzakladateľ prvej Československej republiky, **Ján Vilček** (USA) – popredný imunológ, **Stan Mikita** (Kanada, USA), **Marián Šťastný** (Kanada) a **Peter Šťastný** (USA) – hokejové legendy, **Ondrej Nepela** (Nemecko) – krasokorčuľiar, športovec Slovenska XX. storočia, **Valerián Stražovec** (Kanada) – televízny a filmový tvorca, **Ján Zoričák** (Francúzsko) a **Stanislav Meliš** (Austrália) – umeleckí sklári, **Andy Warhol** (USA) – umelec, svetová ikona pop-artu, a mnohí ďalší ...

▲ Profesor Marián Mark Stolarik, dlhoročný vedúci Katedry slovenskej histórie a kultúry na Ottawskej univerzite v Kanade, bol šéfom rezortu zahraničia SR poctený v roku 2013 ocenením Vyslanec dobrej vôle. Ocenenie je určené úspešným Slovenkám a Slovákom, ktorí pôsobia v zahraničí a svojou prácou vynikajúcim spôsobom šíria dobré meno Slovenska vo svete.

DOBRÝ NÁPAD, SLOVENSKO

Good idea, Slovakia! Dobrý nápad, Slovensko. Pod týmto sloganom sa Slovenská republika bude predstavovať v zahraničí. Logo i slogan novej „značky Slovensko“ predstavili v apríli 2016 na pôde Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí (MZVaEZ) SR. Šéf rezortu zahraničia Miroslav Lajčák pripomenul, že nový logotyp je záverom niekoľkoročného procesu hľadania novej identifikačnej značky. „Výsledok tohto procesu založeného na odbornosti, komunikácii s expertmi i širokou verejnosťou sa snažil nájsť to, čo si ľudia predstavujú pod pojmom značka Slovenska, čo by mala podľa nich obsahovať. Len taká značka krajiny, s ktorou sa jej obyvatelia identifikujú, má šancu na úspech,“ povedal pri uvedení loga minister. Nový vizuál i slogan má podľa neho veľký potenciál pozitívne prezentovať SR v zahraničí. „Samotný slogan je v anglickej verzii jednoduchý, zvukomalebný, úderný a zároveň vľúdny,“ uviedol M. Lajčák.

Zozbierané dáta v prieskume, realizovanom agentúrou FOCUS, vygenerovali štyri kľúčové slová, ktoré sa ukázali ako východisko pre tvorbu značky: rôznorodosť, vynachádzavosť, autenticita a vitalita. S kľúčovými slovami začal pracovať víťaz verejného obstarávania na návrh obsahovej a vizuálnej značky SR – spoločnosť Creative Departement. „Hľadali sme niečo výnimočné, niečo identické, pôvodné, čo by Slovákom ukázalo, v akej dobrej krajine žijeme,“ uviedla riaditeľka spoločnosti Simona Bubánová. Dôraz kládli tvorcovia na to, aby predstavili modernú krajinu, ktorá môže ťažiť nielen z tradícií, ale aj nápadov, vynálezov a produktov, ktoré sa dokážu v súčasnosti presadiť vo svete. „Chceli sme poukázať na to, na čo môžu byť dnes Slováci hrdí,“ uviedla S. Bubánová.

Od 28. septembra 2016 má Slovensko aj prvého ambasádora novej značky. Miroslav Lajčák udelil v budove Národnej banky Slovenska čestný titul Veľvyslanec značky „Dobrý nápad Slovensko“ v súčasnosti najvýraznejšiemu slovenskému športovcovi Petrovi Saganovi. „V dnešnom otvorenom a poprepájanom svete, keď Petrove neuveriteľné výkony sledujú naživo milióny ľudí, robí tento mladý muž fantastickú reklamu aj svojej vlasti. Chceme aby Peter vedel, že doma – na Slovensku, to intenzívne vnímame a oceňujeme. Kto iný, ako Peter Sagan by mal byť pri zrode tradície a stať sa historicky prvým nositeľom čestného titulu Veľvyslanec značky Slovensko?,“ konštatoval Miroslav Lajčák pred udelením ceny.

Projekt udeľovania čestného titulu Veľvyslanec značky „Dobrý nápad Slovensko“ je súčasťou dlhodobého procesu budovania značky krajiny. Jeho cieľom je oceniť výnimočné osobnosti alebo subjekty a využiť ich potenciál pre prezentáciu Slovenska smerom do vnútra krajiny, ako aj spontánne reprezentovať jeho značku v zahraničí. Projekt organizuje komunikačná agentúra Creative Department ako autor novej značky Slovenska.

Krajiny s pozitívnym imidžom majú na trhu turizmu, vzdelávania a investícií nespornú výhodu. Ľudia aj investori prirodzene smerujú ku krajinám so silnými značkami oproti tým, s ktorými majú negatívne alebo žiadne asociácie. Odporúčajú ich pre biznis, preferujú ich ako turistickú destináciu, ale aj pri kúpe produktov vyrobených v danej krajine. Práve tu sa ukazuje, aký silný vplyv môže mať národný branding na ekonomiku krajiny.

JÁN SMREK: Spev o domove

*Na hmly si líha slnko,
na slnko ľahli hmly,
dočahujem ich rukou,
pohládzam kostoly,
vysoké strechy domov,
nad nimi komíny,
tak pohládzam svoj domov,
ľúbezný, jediný.*

*Na kopec vyšiel som si,
nech vidím na Dunaj,
Jak na striebornej omši
cilingá celý kraj,
vyzváňa štíhla veža,
topole, čečiny,
v slniečku ligoce sa
domov môj jediný.*

*Odrazu zaval vietor
a rozkolembal sad,
bude liať, blízko je to,
ale aj dážd' mám rád:
v hlboké čase stromov
vlejú sa výšiny
a vysvätia môj domov,
ľúbezný, jediný.*

*Z domova tohto odísť,
zanechať jeho hry?
Hľa, už list bije o list,
turnaj sa otvorí,
rytieri pancieroví
vyrazia z roviny.
Vždy krásny je a nový
domov môj jediný.*

ÚRAD
PRE SLOVÁKOV
ŽIJÚCICH
V ZAHRANIČÍ

DOBRY
NAPAD
SLOVENSKO